

> Lisa Thibaut, adviseur bij de Dienst Duurzame Stad van Brulocalis

WATERMAAL-BOSVOORDE: EEN LEVEND LABORATORIUM VOOR LOKALE TRANSITIE

Op 26 juni wandelden een twintigtal vertegenwoordigers van gemeenten door de straten van Watermaal-Bosvoorde om de vele lokale initiatieven in het kader van het Klimaatactieplan te ontdekken. Zo werden ze ondergedompeld in een gemeente die stap voor stap bouwt aan een verankerd, inclusief en lokaal transitie-model.

De eerste stop op de rondleiding: de speeltuinen van de gemeente. Met het project **'Proef je speelplein!'** zet de gemeente in op een zachte, toegankelijke benadering van stadslandbouw. Op vijf van de elf speelpleinen zijn er nu fruitbomen aangeplant (laagstammige appelbomen en bosbessen- en aalbessenstruiken) door de groendienst. Al zijn de bordjes discreet, toch effent dit project het pad voor een speelse en zorgzame herwaardering van de openbare ruimte.

Duurzame voeding vindt ook de weg naar de scholen. In Karrenberg heeft het lerarenteam een stuk gemeentegrond naast de school omgetoverd tot een **leerzame moestuin**. De plantenbakken, regentonnen en activiteiten van La Ferme du Chant des Cailles (De Kwartelzangboerderij) laten kinderen kennismaken met de cyclus van het leven.

NATUUR IN DE STAD EN HET KLIMAAT: TUSSEN ACTIE EN AANPASSING

In de loop van het bezoek wordt een patroon duidelijk: dat van een gemeente die natuur en stedenbouw wil laten samengaan. Dat zien we ook in de wijk Aartshertogen, waar de Grondregie een complex van **59 duurzame sociale woningen** beheert. Zonnepanelen, groendaken, regenwassertanks en gemeenschappelijke tuinen belichamen de wens om de klimaatproblematiek ook in het huisvestingsbeleid te integreren. Sommige installaties, zoals waterrecuperatie voor sanitaire voorzieningen, stuiten nog op technische moeilijkheden, wat bewijst dat de transitie ook aanpassingen op het terrein vereist.

De gemeente Watermaal-Bosvoorde zorgt ook voor haar bomen. Via een regelmatig bijgewerkte **inventaris van het bomenerfgoed** worden meer dan 5.000 bomen opgevolgd. De gezondheid van bomen verzoenen met stedenbouwkundige voorschriften en het beheer van de openbare weg blijft echter problematisch, vooral op geklasseerde sites zoals Le Logis-Floréal.

Ook de biodiversiteit wordt niet vergeten. Het **vliegende hert**, een beschermde kever in het kader van Natura 2000, staat centraal in een originele campagne met krijtstencils, infopanelen en een educatieve kit ontworpen door de vzw Tournesol-Zonnebloem. Deze hulpmiddelen helpen scholen en omwonenden om deze discrete bewoner van dood hout beter te begrijpen en te beschermen. Zelfs wegenwerken worden aangepast om boomstronken te behouden, want dat is de favoriete habitat van deze kever.

SOLIDARITEIT, HERGEBRUIK EN CIRCULAIRE ECONOMIE

De transitie betreft lang niet alleen infrastructuur. Het gaat ook over menselijke relaties en het beheer van alledaagse hulpbronnen. Op een steenworp van het gemeentehuis illustreert de **Recyclerie 1170** deze circulaire logica. Deze gemeentelijke vzw is een ware hub voor hergebruik, waar men meer dan twintig ton spullen per jaar – voornamelijk textiel – inzamelt, sorteert, herstelt en verkoopt. Met onder meer een naaiatelier, een Repair Café en een sterke betrokkenheid van het verenigingswezen en de sociale economie is Recyclerie 1170 een springplank voor re-integratie

en een bevoorrechte partner van het OCMW en de gemeentescholen.

Via een gelijkaardige benadering is het buurtrestaurant **'Kom Chez Nous'** ontstaan. Twee dagen per week (binnenkort drie dagen) worden hier maaltijden aangeboden volgens het principe 'betaal wat je kan', en er is altijd een vegetarische optie. Deze plek, grotendeels ingericht dankzij de Recyclerie, is vooral bedoeld als sociale ruimte, waar mensen samen koken, eten, afwassen en praten. Als er soep over is, gaat die naar de sociale kruidenierswinkel Epi'Dorp. Het wordt ook steeds meer een 'wereldkeuken', met mensen van verschillende afkomst die recepten delen.

TRANSITIE AANGEVUURD DOOR BURGERSPARTICIPATIE

Watermaal-Bosvoorde schakelt ook inwoners in om de transitie echt tot leven te brengen. Een mooi voorbeeld is het **project Demoiselles met gemeenschappelijke moestuin en kippenhok** aangelegd op een stuk grond van de gemeente. Dit burgerproject is lang niet het enige, want er zijn nog een tiental gelijkaardige initiatieven verspreid over de gemeente.

Dezelfde participatieve dynamiek vinden we terug in de **boekenkast op de Valkerijlaan**, een project dat steun krijgt via het gemeentelijke participatiebudget. Ook hier worden ideeën aangebracht, gestemd en in de praktijk gebracht door de buurtbewoners zelf.

Tot slot is er de **Ferme du Chant des Cailles** (De Kwartelzangboerderij), gelegen op een terrein dat eigendom is van de Openbare Vastgoedmaatschappij (OVM) Le Logis-Floréal. Dit burgerinitiatief combineert lokale teelt met een educatieve component, die ondersteund wordt door de gemeente. Binnenkort doet de boerderij mee aan openbare aanbestedingen om bepaalde groenpercelen van de gemeente te beheren als eco-weides.

Deze onderdompeling in Watermaal-Bosvoorde toont aan dat een eerlijke en duurzame transitie verankerd zit in diverse initiatieven, ervaringen en vormen van lokale samenwerking. Bovenal wordt die transitie verder ontwikkeld samen met – en dankzij – de mensen die de gemeente dag na dag tot leven brengen.